

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

С. І. Васілец

2021 г.

Рэгістрацыйны № УД- 31-1-16 /вуч.

**БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)**

**Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей профіляў**

А – “Педагогіка”,

Б – “Камунікацыі. Права. Эканоміка. Кіраванне.

Эканоміка і арганізацыя вытворчасці”,

М – “Сацыяльная абарона”,

Н – “Фізічная культура. Турызм і гасціннасць”

2021 г.

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Беларуская мова (прафесійная лексіка) – вучэбная дысцыпліна, якая дапамагае студэнтам павысіць узровень валодання беларускай мовай, сфарміраваць камунікатыўна развітую асобу, здольную наладжваць зносіны на роднай мове ў прафесійна-дзелавой сферы, ствараць і перакладаць прафесійна арыентаваныя і навуковыя тэксты, весці дзелавую дакументацыю, выступаць з навуковымі паведамленнямі і публічнымі прамовамі.

Вучэбная праграма “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” накіравана на засваенне і прафесійнае прымяненне беларускай навуковай тэрміналогіі, выпрацоўку ў студэнтаў уменняў правільна ўспрымаць спецыяльную інфармацыю на беларускай мове, а таксама дакладна і асэнсавана выказваць любую думку, спрыяць павышэнню грамадскага прэстыжу беларускай літаратурнай мовы як мовы тытульнай нацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Мэта вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” – павысіць культуру беларускага маўлення; выпрацаваць і замацаваць практычныя ўменні і навыкі граматычнага карыстання вуснай і пісьмовай мовай у сферы спецыяльнай камунікацыі; пашырыць і ўзбагаціць прафесійны лексічны запас будучых спецыялістаў, выпрацаваць уменне практычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па спецыяльнасці; фарміраваць устаноўку на практычнае ўкараненне атрыманых студэнтамі ведаў у іх прафесійнай дзейнасці.

Задачы вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)”:

– сфарміраваць у студэнтаў разуменне неабходнасці ведаць і карыстацца беларускай мовай у прафесійнай дзейнасці;

– даць неабходную сістэму ведаў пра арфаэпічныя, граматычныя нормы беларускай літаратурнай мовы, беларускую навуковую тэрміналогію, тэрмінаграфію і культуру прафесійнага маўлення;

– пашырыць і ўзбагаціць прафесійны лексічны запас будучых спецыялістаў, выпрацаваць уменне практычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па спецыяльнасці;

– садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных, творчых і крытычна думачых спецыялістаў, здольных вырашаць складаныя моўна-сацыяльныя праблемы бытавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін.

Дысцыпліна “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” выконвае важную ролю на філалагічных і нефілалагічных факультэтах і займае сваё асаблівае месца. Яе выкладанне мае сваю спецыфіку, абумоўленую наяўнасцю беларуска-рускага двухмоўя, таму пэўныя правілы і нормы беларускай літаратурнай мовы (асабліва фанетычныя, арфаэпічныя і сінтаксічныя) часам супастаўляюцца з правіламі і нормамаі сучаснай рускай мовы.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамаі.

Пры вывучэнні дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” прадугледжваецца пераемнасць і сувязь яе з іншымі дысцыплінамі (сучасная беларуская літаратурная мова, культура маўлення, педагогіка, матэматыка, фізіка, хімія, геаграфія, батаніка, біялогія і інш.), а таксама са школьным курсам беларускай мовы. Асаблівая ўвага пры выкладанні асобных тэм павінна ўдзяляцца вывучэнню спецыфічных рыс беларускай мовы і маўлення, што з’яўляецца надзвычай важным ва ўмовах білінгвізму. Лекцыйныя і практычныя заняткі, прадугледжаныя вучэбным планам, узаемна звязаны і арганічна дапаўняюць адно аднаго, даючы магчымасць паглыбіць і ўдасканаліць набытыя веды. Пэўная колькасць тэм па вучэбнай дысцыпліне адведзена на самастойнае вывучэнне. Такая праца прывівае навыкі самастойнай вучобы, выходзіць у студэнтаў адказнасць, будзіць імкненне да самаразвіцця.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” студэнт павінен

ведаць:

- ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыяльна-прафесійных зносін;
- месца і ролю беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасці народаў і моў;
- арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы;
- сістэму лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
- прафесійную лексіку;
- тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па адпаведных сферах навукова-прафесійнай дзейнасці.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” студэнт павінен

умець:

- паспяхова карыстацца вуснай і пісьмовай мовай;
- пазбягаць тыповых маўленчых памылак у сферы прафесійнай дзейнасці;
- адэкватна ўспрымаць прафесійныя тэксты і навуковую галіновую інфармацыю;
- ствараць, перакладаць і аналізаваць прафесійна арыентаваныя тэксты;
- складаць і весці на беларускай мове справавую дакументацыю, рыхтаваць навуковыя і публічныя выступленні і г.д.;
- выконваць тэсты і тэставыя заданні, якія садзейнічаюць замацаванню вучэбнага матэрыялу.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” студэнт павінен

валодаць:

- культурай вуснага і пісьмовага маўлення;
- беларускай навуковай тэрміналогіяй па адпаведнай спецыяльнасці;
- нормамі беларускай літаратурнай мовы;
- навыкамі складання і правільнага афармлення афіцыйна-справавой дакументацыі;

– уменнямі і навыкамі працы са спецыяльнымі тэкстамі на беларускай мове і тэрміналагічнымі слоўнікамі і даведнікамі.

Вучэбная кампетэнцыя наступная:

ВК-3 Ажыццяўляць камунікацыі ў вуснай і пісьмовай формах на дзяржаўных і замежных мовах для вырашэння задач прафесійнага, міжасобасных і міжкультурнага ўзаемадзеяння

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны

Вывучэнне дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” разлічана на 58 гадзін, якіх 34 – аўдыторныя (8 гадзін лекцыйных і 26 гадзін практычных заняткаў), а 24 гадзіны адводзяцца на самастойную працу студэнтаў.

У аснову структуравання зместу вучэбнага матэрыялу дысцыпліны пакладзены прынцып тэматычнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на адносна самастойныя раздзелы (тэмы).

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Найбольш перспектыўныя і эфектыўныя сучасныя інавацыйныя адукацыйныя сістэмы і тэхналогіі наступныя: вучэбна-метадычны комплекс, блочна-модульная, модульна-рэйтывагавая і крэдытная сістэмы, інфармацыйныя тэхналогіі, метадыкі актыўнага навучання.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны ўключае ўводзіны і вучэбныя раздзелы (тэмы). Тэматычны змест вучэбнай дысцыпліны рэалізуецца ў наступных формах: практычныя заняткі, самастойная праца студэнтаў.

Дысцыпліна вывучаецца ў адпаведнасці з вучэбнымі планамі факультэтаў.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая і завочная.

Форма атэстацыі: **залік**.

Размеркаванне гадзін на дзённым аддзяленні:

усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	КСР		самаст. праца	форма кантролю
				лк.	пр.		
58	34	8	26	2	2	24	залік

На завочнай форме атрымання вышэйшай адукацыі на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” адводзіцца: усяго – 58 гадзін, аўдыторных – 10 гадзін, на самастойную працу – 48 гадзін.

Форма атэстацыі: **залік**.

Размеркаванне гадзін на завочным аддзяленні:

усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма кантролю
58	10	4	6	48	залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны.

1.1. Прадмет і задачы курса “Беларуская мова (прафесійная лексіка)”.
Раздзелы курса.

1.2. Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі.

1.3. Асноўныя тэрміны і паняцці курса.

1.4. Роля дысцыпліны ў фарміраванні і развіцці сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў ВНУ.

2. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульнаадукацыйных і нацыянальных каштоўнасцей.

2.1 Мова і сацыум.

2.1.1. Функцыі мовы ў грамадстве.

2.1.2. Агульныя звесткі пра мову і яе паходжанне.

2.1.3. Беларуская мова сярод іншых моў свету.

2.1.4. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.

2.2. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.

2.2.1. Старабеларуская літаратурная мова XIV – XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім Княстве Літоўскім.

2.2.2. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі.

2.2.3. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы Расійскай імперыі ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. (Беларуская мова 19 – пачатку 20 ст.)

2.2.4. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI ст.

2.2.5. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму.

3. Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі.

3.1. 3 гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі.

3.1.1. Перыяды развіцця беларускай навуковай тэрміналогіі.

3.1.2. Асноўныя прынцыпы выпрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі ў 20 – 30-я гг. XX ст.

3.1.3. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі.

3.1.4. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.

3.2. *Спецыяльная лексіка* як частка лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы.

3.2.1. Паняцце тэрміналогіі і тэрмінасістэмы. Галіновыя тэрміналагічныя сістэмы.

3.2.2. Тэрміны, іх спецыфічныя асаблівасці.

3.2.3. Наменклатурныя назвы (номены), іх адрозненне ад тэрмінаў.

3.2.4. Прафесіяналізмы. Агульныя і адрозныя рысы тэрмінаў і прафесіяналізмаў.

3.3. Класіфікацыя тэрмінаў.

3.3.1. Тэрміны-сінонімы, іх тыпы. Тэрміны-антонімы, іх тыпы. Аманімічныя ўнутрымоўныя і міжнавуковыя тэрміны.

3.3.2. Структурная характарыстыка тэрмінаў. Словы-тэрміны (невыворныя, вытворныя, складаныя, абрэвіятуры), тэрміны-словазлучэнні (свабодныя і несвабодныя), сімвалы-словы.

3.3.3. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў: тэрміны-назоўнікі, тэрміны-прыметнікі, тэрміны-дзеясловы, тэрміны-прыслоўі, тэрміны-лічэбнікі. Уласныя назоўнікі ў структуры тэрмінаў.

3.4. Тэрміны наводле паходжання.

3.4.1. Асноўныя прычыны запазычвання тэрмінаў.

3.4.2. Асваенне іншамоўных тэрмінаў беларускай мовай.

3.5. Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі.

3.5.1. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў. Лексіка-семантычны спосаб. Тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя. Уласналексічны спосаб. Марфалагічны (суфіксальны, нульсуфіксальны, прэфіксальны, прэфіксальна-суфіксальны) спосаб. Аснова- і словаскладанне. Складанасуфіксальны спосаб. Абрэвіяцыя. Спосаб апелятывацыі, ці пераход уласных імёнаў у тэрміны. Марфалага-сіntaxічны спосаб. Сіntaxічны спосаб.

3.5.2. Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй. Пераход тэрміналагічных і прафесійных адзінак у фразеалагізмы.

3.5.3. Звесткі з гісторыі беларускай тэрмінаграфіі. Тэрміналагічная лексікаграфія 20 – 30-х, 50 – 80-х, 90-х гадоў ХХ ст. і нашага часу.

3.6. Тэрміналагічныя слоўнікі беларускай мовы, іх прызначэнне.

3.6.1. Тэрміналагічныя даведнікі, іх функцыі.

3.6.2. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў: тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамоўных слоў. Электронныя тэрміналагічныя слоўнікі.

4. Мова навукі і яе асаблівасці.

4.1. Навуковы стыль.

4.1.1. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны), іх адрозненне.

4.1.2. Навуковы стыль. Асноўныя рысы навуковага стылю. Навуковы стыль і яго падстылі (уласна навуковы (акадэмічны), навукова-тэхнічны, навукова-інфармацыйны, навукова-даведачны, вучэбна-навуковы, навукова-папулярны).

4.1.3. Асноўныя рысы навуковага стылю.

4.1.4. Кампазіцыя навуковага тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.

4.2. Жанравая разнастайнасць навуковых тэкстаў (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюмэ, тэзісы і інш.)

4.2.1. Патрабаванні да іх напісання і афармлення.

4.2.2. Праца з навуковымі тэкстамі, іх аналіз, анатаванне і рэферыраванне.

4.3. Моўныя асаблівасці навуковых тэкстаў.

4.3.1. Моўныя сродкі навуковага стылю. Лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю.

4.3.2. Падбор тэкстаў па спецыяльнасці.

4.3.3. Аналіз тэкстаў навуковага стылю.

4.3.4. Асаблівасці перакладу на беларускую мову навуковых тэкстаў.

5. Мова справавой сферы і яе асаблівасці.

5.1. Афіцыйна-справавы стиль.

5.1.1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю.

5.1.2. Падстылі афіцыйна-справавога стылю (канцылярскі (адміністрацыйна-канцылярскі), юрыдычны, дыпламатычны). Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю.

5.1.3. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загалавак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выказаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.

5.2. *Віды афіцыйна-справавых тэкстаў* (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.).

5.2.1. Правілы іх напісання і афармлення.

5.2.2. Праца з афіцыйна-справавымі тэкстамі, іх аналіз.

5.3. Моўныя асаблівасці афіцыйна-справавых тэкстаў.

5.3.1. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю.

5.3.2. Стварэнне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю (заява, аўтабіяграфія, даверанасць і інш.) і іх аналіз.

5.3.3. Асаблівасці перакладу на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.

6. Культура прафесійнага маўлення.

6.1. Прафесійна арыентаванае маўленне.

6.1.1. Мова і маўленне. Паняцце культуры маўлення.

6.1.2. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня, багацце (разнастайнасць), лаканічнасць, дарэчнасць, выразнасць маўлення.

6.1.3. Тэхніка і выразнасць вуснага маўлення. Асноўныя стылі маўлення.

6.1.4. Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці педагога.

6.1.5. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці-паказчыкі паспяховага выступлення настаўніка.

6.1.6. Маўленчы этыкет і культура зносін.

6.2. Моўныя нормы і правільнасць маўлення.

6.2.1. Тыпы моўных нормаў. Нарматыўнасць і варыянтнасць.

6.2.2. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім (на прыкладзе тэрмінаў).

6.2.3. Акцэнталагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Акцэнталагічныя памылкі ў сферы спецыяльнай камунікацыі.

6.2.4. Словаўтваральныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў).

6.3. Арфаграфічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.

6.3.1. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе.

6.3.2. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак.

6.4. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.

6.4.1. Асноўныя нормы ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, лічэбнікаў, займеннікаў, прыслоўяў, дзеясловаў і дзеяслоўных формаў у сферы спецыяльнай камунікацыі.

6.4.2. Адхіленні ад марфалагічнай нормы.

6.5. Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.

6.5.1. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах.

6.5.2. Тыповыя парушэнні сінтаксічных нормаў беларускай мовы.

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ п/п	Назва раздзела (модуля), тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Самастойная праца студэнтаў	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практыч ныя заняткі	КСР				
				Лекцыі	Практ. зан.			
БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА) (34 г.).		6	24	2	2	24		
1.	Уводзіны (1 г.)	1						
	1.1. Прадмет і задачы курса. Раздзелы курса. 1.2 .Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі. 1.3. Асноўныя тэрміны і паняцці курса. 1.4. Роля курса ў фарміраванні і развіцці сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў ВНУ.	1						
2.	Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульнаадукацыйных і нацыянальных каштоўнасцей (3 г.)	1	2			2		
2.1	<i>Мова і соцыум.</i>	1						
	2.1.1. Функцыі мовы ў грамадстве. 2.1.2. Агульныя звесткі пра мову і яе паходжанне. 2.1.3. Беларуская мова сярод іншых моў свету. 2.1.4. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.						1,2	
2.2	<i>Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.</i>		2					
	2.2.1. Старабеларуская мова 14 – 16 ст. 2.2.2. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі. 2.2.3. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. 2.2.4. Развіццё і функцыянаванне беларускай мовы ў XX – пач. XXI ст. 2.2.5. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму.					2	1,2	Фронтальнае апытванне
3.	Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі (10 г.)	2	6		2	5		
3.1	<i>3 гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі.</i>	1						

	3.1.1. Перыяды развіцця беларускай навуковай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі. 3.1.2. Асноўныя прынцыпы выпрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі ў 20–30 гг. 20 ст. 3.1.3. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. 3.1.4. Беларуская навуковая тэрміналогія і тэрмінаграфія на сучасным этапе.					2	1,2	Фронтальнае апытванне
3.2	<i>Спецыяльная лексіка.</i>	1						
	3.2.1. Паняцце тэрміналогіі і тэрмінасістэмы. 3.2.2. Тэрміны, іх спецыфічныя асаблівасці. 3.2.3. Наменклатурныя назвы (номены), іх адрозненне ад тэрмінаў. 3.2.4. Прафесіяналізмы.					1	1,2	Праверка пісьмовай работы з наступным яе аналізам
3.3	<i>Класіфікацыя тэрмінаў.</i>		2					
	3.3.1. Тэрміны – сінонімы, антонімы, амонімы. 3.3.2. Структурная характарыстыка тэрмінаў. 3.3.3. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў.						1,2	
3.4	<i>Тэрміны паводле паходжання.</i>		2					
	1. Асноўныя прычыны запазычвання тэрмінаў. 2. Асваенне іншамоўных тэрмінаў беларускай мовай.							Выкананне вусных і пісьмовых практыкаванняў
3.5	<i>Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі.</i>				2			
	3.5.1. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў. 3.5.2. Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй. 3.5.3. Звесткі з гісторыі беларускай тэрмінаграфіі. Тэрміналагічная лексікаграфія 20 – 30-х, 50 – 80-х, 90-х гадоў XX ст. і нашага часу.					1	1,2	Выкананне заданняў па тэме
3.6	<i>Тэрміналагічныя слоўнікі беларускай мовы, іх прызначэнне.</i>		2				1,2	
	3.6.1. Тэрміналагічныя даведнікі, іх функцыі. 3.6.2. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў.					1		Праца са слоўнікамі і тэкстамі, пераклад тэкстаў па

							спецыяльнасці
4.	Мова навукі і яе асаблівасці (5 г.)	1	4			4	
4.1	<i>Навуковы стыль.</i>	1					
	4.1.1. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя стыляў. 4.1.2. Навуковы стыль і яго падстылі. 4.1.3. Асноўныя рысы навуковага стылю. 4.1.4. Кампазіцыя навуковага тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.					1	1,2
4.2	<i>Жанравая разнастайнасць навуковых тэкстаў.</i>		2				
	4.2.1. Патрабаванні да іх напісання і афармлення. 4.2.2. Праца з навуковымі тэкстамі, іх аналіз, анатаванне і рэферыраванне.					2	1,2 Анатаванне і рэферыраванне тэкстаў
4.3	<i>Моўныя асаблівасці навуковых тэкстаў.</i>		2				
	4.3.1. Моўныя сродкі навуковага стылю. 4.3.2. Падбор тэкстаў па спецыяльнасці. 4.3.3. Аналіз тэкстаў навуковага стылю. 4.3.4. Асаблівасці перакладу на беларускую мову навуковых тэкстаў.					1	1,2 Кантрольная работа
5.	Мова справавой сферы і яе асаблівасці. (5 г.)	1	4			2	
5.1	<i>Афіцыйна-справавы стыль.</i>	1					
	5.1.1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. 5.1.2. Падстылі афіцыйна-справавога стылю. 5.1.3. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў.						1,2
5.2	<i>Віды афіцыйна-справавых тэкстаў.</i>		2				
	5.2.1. Правілы іх напісання і афармлення. 5.2.2. Праца з афіцыйна-справавымі тэкстамі, іх аналіз.					1	1,2 Пісьмовая работа
5.3	<i>Моўныя асаблівасці афіцыйна-справавых тэкстаў.</i>		2				
	5.3.1. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. 5.3.2. Стварэнне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю (заява, аўтабіяграфія, даверанасць і інш.) і іх аналіз. 5.3.3. Асаблівасці перакладу на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.					1	1,2 Самастойная пісьмовая работа
6.	Культура прафесійнага маўлення. (10 г.)		8	2		11	
6.1	<i>Прафесійна арыентаванае маўленне.</i>			2			

	6.1.1. Мова і маўленне. Паняцце культуры маўлення. 6.1.2. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення. 6.1.3. Тэхніка і выразнасць вуснага маўлення. Асноўныя стылі маўлення. 6.1.4. Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці педагога. 6.1.5. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці-паказчыкі паспяховага выступлення настаўніка. 6.1.6. Маўленчы этыкет і культура зносін.					2	1,2	Падрыхтоўка вусных паведамленняў і рэфератаў
6.2	Моўныя нормы і правільнасць маўлення.		2					
	6.2.1. Тыпы моўных нормаў. 6.2.2. Арфаэпічныя нормы. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення (на прыкладзе тэрмінаў). 6.2.3. Акцэнталагічныя нормы. Акцэнталагічныя памылкі. 6.2.4. Словаўтваральныя нормы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў).					1	1,2	Заданні на картках, праца з тэкстамі
6.3	Арфаграфічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.		2					
	6.3.1. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе. 6.3.2. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак.					2	1,2	Тэставыя заданні
6.4	Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.		2					Кантрольная работа
	6.4.1. Асноўныя нормы ўжывання розных часцін мовы ў сферы спецыяльнай камунікацыі. 6.4.2. Адхіленні ад марфалагічнай нормы.					6	1,2	Пераклад тэкстаў па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую
6.5	Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.		2					
	6.5.1. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. 6.5.2. Тыповыя парушэнні сінтаксічных нормаў беларускай мовы.						1,2	Пісьмовая работа
	Усяго:	6	24	2	2	24		залік

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(завочная форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ п/п	Назва раздзела (модуля), тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекц ы	Прак. зан.		
БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)		4	6		
3.	Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі (4 г.)	4			
3.2	<i>Спецыяльная лексіка.</i>	2	1		
	3.2.1. Паняцце тэрміналогіі і тэрмінасістэмы. 3.2.2. Тэрміны, іх спецыфічныя асаблівасці. 3.2.3. Наменкатурныя назвы (номены), іх адрозненне ад тэрмінаў. 3.2.4. Прафесіяналізмы.			1,2	Праверка пісьмовай работы з наступным яе аналізам
3.5	<i>Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі.</i>	1			
	3.5.1. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў. 3.5.2. Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй.			1,2	Выкананне заданняў па тэме
3.6	<i>Тэрміналагічныя слоўнікі беларускай мовы, іх прызначэнне.</i>	1			
	3.6.1. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі. 3.6.2. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў.			1,2	Праца са слоўнікамі і тэкстамі, пераклад тэкстаў па спецыяльнасці
4.	Мова навукі і яе асаблівасці (2 г.)		2		
4.3	<i>Моўныя асаблівасці навуковых тэкстаў.</i>		2		
	4.3.1. Моўныя сродкі навуковага стылю. 4.3.2. Падбор тэкстаў па спецыяльнасці. 4.3.3. Аналіз тэкстаў навуковага стылю. 4.3.4. Асаблівасці перакладу на беларускую мову навуковых тэкстаў.				Кантрольная работа
6.	Культура прафесійнага маўлення. (2 г.)		4		
6.4	<i>Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.</i>		4		
	6.4.1. Асноўныя нормы ўжывання розных часцін мовы ў сферы спецыяльнай камунікацыі. 6.4.2. Адхіленні ад марфалагічнай нормы.			1,2	Кантрольная работа Пераклад тэкстаў па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую
	Усяго:	4	6		залік

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Педагогіка : вучэб. дапам. / Д. В. Дзятко [і інш.]; пад рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск : РІПА, 2020. – 279 с.
2. Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі па філалагічных спец. / [Д. В. Дзятко і інш.]. – 2-е выд., папраўленае і дапоўненае. – Мінск : Выш. Шк., 2020. – 588 с.

Дадатковая літаратура

1. Беларуская мова. Прафесійная лексіка для матэматыкаў і фізікаў: (з электронным дадаткам): вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі па матэматычных і фізічных спец. / В. В. Маршэўская. – Мінск : РІВШ, 2019. – 227 с.
2. Беларуская мова (прафесійная лексіка): практыкум для студэнтаў устаноў выш. адукацыі, якія навучаюцца па спец. профіля А – Педагогіка / Міністэрства адукацыі РБ, Мазыр. дзярж. пед. ўн-т імя І. П. Шамякіна”. – Мазыр : МДПУ, 2019. – 122 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Пры падрыхтоўцы да самастойнай работы студэнту неабходна пазнаёміцца з прапанаваным спісам літаратуры, знайсці патрэбныя падручнікі і дапаможнікі, вывучыць правілы адпаведных раздзелаў і толькі тады прыступаць да выканання пэўнага задання.

Асаблівую ўвагу неабходна звярнуць на афармленне дакументацыі па-беларуску, а таксама на пераклады. Бясспрэчна, самая складаная частка самастойнай работы – пераклады, бо тэксты, як правіла, насычаны прафесіяналізмамі, устойлівымі выразамі, дзеепрыметнымі і дзеепрыслоўнымі словазлучэннямі, пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі, складаным сінтаксісам. Галоўная задача студэнта пры перакладзе – зрабіць яго не толькі дакладным, але і літаратурна-мастацкім (гэта значыць перадаць кожнае слова ў кантэксце, а не паасобку).

У сувязі з існаваннем беларуска-рускага двухмоўя ў самастойных работах асаблівая ўвага канцэнтруецца на спецыфічных асаблівасцях беларускай мовы, што патрабуе ад студэнтаў абавязковай работы з арфаграфічнымі, перакладнымі, тлумачальнымі, этымалагічнымі, тэрміналагічнымі і іншымі слоўнікамі.

Выкананне самастойнай работы па беларускай мове дапаможа студэнтам адэкватна перакладаць і рэферыраваць навуковыя, спецыяльныя і службовыя тэксты з рускай мовы на беларускую і наадварот з улікам стылістычнай прыналежнасці і своеасаблівасці іх лексіка-граматычнай будовы, дазволіць павысіць арфаграфічную і пунктуацыйную граматычнасць, набыць навыкі і ўменні вымаўлення і мыслення па-беларуску, пісьменнага афармлення справавых лістоў і афіцыйных дакументаў.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК РОЗНАЎЗРОЎНЕВЫХ ЗАДАННЯЎ КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ “ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ”

Беларуская навуковая тэрміналогія. Тэрміналагічныя слоўнікі

Кіруемая самастойная работа № 1

3.5. Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі

Узровень 1. *Ахарактарызуйце спосабы ўтварэння тэрмінаў.*

Узровень 2. *Запішыце тэрміны. Вызначыце, якім спосабам яны ўтвораны.*

Асоба рэфэрэнтная, выкладанне, кангруэнтнасць, каэфіцыент інтэлекту, крэатыўнасць, лагатэрапія, ліцэнзаванне ўстановы адукацыйнай метады навучання, мнемоніка, светапогляд, навык, надсвядомае, навучанне, невыхавальнасць, педалогія, прадузятасць, песімізм, правіна, псіхакарэкцыя, самаадукацыя, сензітывнасць, сэнс асобасны, праектаванне, праксеміка.

Узровень 3. *Выпішыце з тэксту шматкампанентныя тэрміны. Вызначыце, на якіх мадэлях яны ўтвораны.*

Работа па выпрацоўцы ўменняў і навыкаў прымянення ведаў на практыцы – гэта вельмі важны этап урока. Ён звязаны з выкарыстаннем метадаў вусных, пісьмовых і практычных практыкаванняў. Пры арганізацыі практыкаванняў настаўніку трэба прытрымлівацца двух палажэнняў: па-першае, нельга пераходзіць на ўроку да практыкаванняў калі вучні не засвоілі тэарэтычнага матэрыялу, які ім неабходна прымяняць на практыцы; па-другое, паколькі прымяненне ведаў на практыцы выклікае ў навучэнцаў пэўныя цяжкасці, патрэбна асаблівую ўвагу звяртаць на асэнсаванне імі спосабаў выканання трэніровачных практыкаванняў. На жаль, на вельмі многіх уроках настаўнікі арганізуюць практыкаванні, папярэдне не дабіўшыся засваення тэорыі, якую вучні павінны прымяняць на практыцы. Неабходна таксама валодаць усім арсеналам выкарыстання практыкаванняў у працэсе навучання.

Культура прафесійнага маўлення

Кіруемая самастойная праца № 2

6.1. Прафесійна арыентаванае маўленне

Узровень 1. *Складзіце планы адказаў на наступныя пытанні:*

1. Мова і маўленне. Паняцце культуры маўлення.
2. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення.
3. Узаемадзеянне вербальных і невербальных сродкаў маўленчай дзейнасці педагога.
4. Маўленчы этыкет і культура зносін.

Узровень 2. *Стварыце параўнальную табліцу асноўных стыляў маўлення.*

Узровень 3. *Падрыхтуйце публічнае выступленне на вольную тэму.*

ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ

№ н/п	Назва тэмы, Раздзела	Колькасць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1.	2.2.4. Развіццё і функцыянаванне беларускай мовы ў 20 – пач. 21 ст.	2	Заканспектаваць параграф 1.3.3. [3, с.14-17].	Канспект
2.	3.1.4. Беларуская навуковая тэрміналогія і тэрмінаграфія на сучасным этапе.	2	Падрыхтаваць рэферат.	Рэферат.
3.	3.2.4. Прафесіяналізмы.	1	Заканспектаваць фрагмент параграфа 2.5 [3, с.36–37]). Выканаць заданне13 [3, с.71].	Канспект. Письмовае заданне.
4.	3.5.2. Сувязь тэрміналогіі з фразеалогіяй.	1	Падрыхтаваць вуснае паведамленне.	Вуснае паведамленне
5.	3.6.2. Сістэма падачы тэрмінаў у слоўніках розных тыпаў.	1	Праца са слоўнікамі розных тыпаў.	Праца са слоўнікамі.
6.	4.1.4. Кампазіцыя навуковага тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.	1	Заканспектаваць параграф 5.4 [3, с.148–153].	Канспект. Вусныя адказы.
7.	4.2.2. Праца з навуковымі тэкстамі, іх аналіз, анатаванне і рэферыраванне.	2	Зрабіць анатацыю навуковага артыкула.	Анатацыя.
8.	4.3.2. Падбор тэкстаў па спецыяльнасці.	1	Падбраць тэксты па спецыяльнасці і перакласці іх на беларускую мову.	Падбор тэкстаў. Письмовы пераклад.
9.	5.2.2. Праца з афіцыйна-справавымі тэкстамі, іх аналіз.	1	Зрабіць план-канспект параграфа 6.3. 4 [3, с.178–183].	План-канспект. Вуснае апытванне.
10.	5.3.2. Стварэнне тэкстаў афіцыйна-справавога стылю (заява, аўтабіяграфія, даверанасць і інш.) і іх аналіз.	1	Стварыць тэксты афіцыйна-справавога стылю.	Стварэнне тэкстаў. Іх аналіз.
11.	6.1.6. Маўленчы этыкет і культура зносін.	2	Заканспектаваць параграф 7.4. [3, с.197–199]. Выканаць заданне 196 [3, с.209].	Канспект. Письмовае заданне.
12.	6.2.4. Словаўтваральныя нормы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў).	1	Выканаць заданні 90, 91, 92. [3, с.206–208].	Письмовае заданне.
13.	6.3.2. Асаблівасці правапісу тэрмінаадзінак.	2	Выканаць тэставыя заданні	Тэставыя заданні
14.	6.4.1. Асноўныя нормы ўжывання розных часцін мовы ў сферы спецыяльнай камунікацыі.	6	Зрабіць тэзісны план-канспект матэрыялаў з падручніка [3, с.83–103]. Выканаць заданні 27, 37, 40, 42, 46, 48, 49, 50 [3, с. 106–117].	План-канспект Выкананне заданняў з падручніка. Вусныя адказы

ПРЫКЛАДНЫЯ ТЭМЫ ВУСНЫХ ПАВЕДАМЛЕННЯЎ І РЭФЕРАТАЎ

1. Кастусь Астрожскі – славуты гетман Вялікага княства Літоўскага.
2. Давыд Гарадзенскі – слаўны абаронца Айчыны ад крыжакоў-заваёўнікаў.
3. Казімір Лышчынскі – выдатны беларускі гуманіст.
4. Барбара Радзівіл – чорная дама Нясвіжскага замка.
5. Мікалай Радзівіл Чорны – магутны рыцар нашай незалежнасці.
6. Францыск Скарына – беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар.
7. “Катэхізіс” С. Буднага – першая беларуская кніга.
8. Кастусь Каліноўскі – змагар за Бацькаўшчыну.
9. Мікола Гусоўскі і яго паэма “Песня пра зубра”.
10. Тадэвуш Касцюшка – выдатны палітычны і ваенны дзеяч Рэчы Паспалітай.
11. Мітрафан Доўнар-Запольскі – бацька беларускай гістарычнай навукі.
12. Прысуд выканаў невядомы: Ігнат Грынявіцкі.
13. Яўхім Карскі – бацька беларускай філалогіі.
14. Іван Луцкевіч – вястун нашаніўскай пары.
15. Вацлаў Ластоўскі – выдатны палітычны і культурны дзеяч.
16. Лёс і трагедыя: Усевалад Ігнатоўскі.
17. Зыгмунт Мінейка — сын Беларусі і нацыянальны герой Грэцыі.
18. “Залаты век” у гісторыі беларускай дзяржавы.
19. Славутыя жанчыны Беларусі.
20. Таямніцы Мірскага замка.
21. Старажытны Менск.
22. Замкі на зямлі Беларусі.
23. Саламея Русецкая – знакамітая лекарка і падарожніца XVIII ст.
24. Якуб Наркевіч-Ёдка – прафесар электраграфіі і магнетызму.
25. Уладзіслаў Дыбоўскі – рыцар навукі з Нянькава.
26. Станіслаў Нарбут – народны лекар з Браслава.
27. Ігнат Дамейка – сын Беларусі і народны герой Чылі.
28. Ян Чэрскі – славуты географ і падарожнік.
29. Аркадзь Смоліч і яго “Геаграфія Беларусі”.
30. Аляксандр Кавалеўскі – славуты вучоны-біёлаг.
31. Уладзімір Кавалеўскі — заснавальнік эвалюцыйнай палеанталогіі.
32. Сцяпан Кутарга – вучоны-прыродазнаўца, золаг і геолаг.
33. Міхаіл Гамаліцкі – прафесар фізіялогіі.
34. Антон Жэбрак – вядомы вучоны-генетык і селекцыянер.
35. Аляксандр Чыжэўскі – Леанарда да Вінчы XX ст.
36. Увекавечаны і на Месяцы: Вітольд Цяраскі.
37. Чырвоная кніга Беларусі.
38. Белавежская пушча.
39. Бярэзінскі запаведнік.
40. Тапанімічныя назвы Беларусі.
41. Возера Нарач.
42. Тры назвы аднаго возера (Князь-возера, Жыцкае, Чырворае).

43. Возера Свіцязь.
44. Геалагічныя помнікі прыроды Беларусі.
45. Кветкі – жывыя барометры.
46. Дрэвы-помнікі на Беларусі.
47. Грыбы Беларусі (іх назвы ў беларускай і рускай мовах).
48. Рыбы Беларусі (іх найменні ў беларускай і рускай мовах).
49. Птушкі Беларусі (іх найменні ў беларускай і рускай мовах).
50. Табліца Мендзялеева (назвы хімічных элементаў у беларускай і рускай мовах).
51. Цудоўныя выдумкі прыроды.
52. У пошуках гармоніі Сусвету: Іван Яркоўскі.
53. Да ісціны – найпрасцейшым шляхам: Васіль Ермакоў.
54. Караль Чаховіч – эксперыментатар з Беластоцкай гімназіі.
55. Жыгімонт Урублеўскі – уладар холаду.
56. Аляксандр Садоўскі – даследчык таямніцаў святла.
57. “Арыфметыка” Л.Ф. Магніцкага.
58. Казімір Семяновіч – вынаходнік шматступепавай ракеты.
59. Карл Шыльдэр – “ракетны генерал”.
60. Казімір Чаркоўскі – аўтар арыгінальнага праекта падводнай лодкі.
61. Герман Мінкоўскі – выдатны нямецкі матэматык і фізік.
62. Мікалай Капернік – стваральнік навуковай карціны свету.
63. Еўклід і яго “Пачаткі”.
64. М.І. Лабачэўскі – заснавальнік неэўклідавай геаметрыі.
65. А.Ампер – заснавальнік сучаснай электрадынамікі.
66. Альберт Эйнштэйн і стварэнне тэорыі адноснасці.
67. Нільс Бор і яго квантавыя пастулаты.
68. Адкрыццё радыёактыўнасці: Анры Бекерэль.
69. Чарльз Бэбідж – вынаходнік першага камп’ютэра.
70. Французскі матэматык Алексіс Клод Клеро.
71. С.І. Вавілаў – знакаміты фізік-эксперыментатар.
72. К.Э. Цыялкоўскі – вынаходнік у галіне касманаўтыкі і ракетнай тэхнікі.
73. П.Л. Капіца – выдатны фізік і канструктар-наватар.
74. Рымская і арабская сістэмы лічбаў.
75. Адлік часу. Гісторыя календара.
76. Як мы лічым. 3 гісторыі лікаў.
77. 3 гісторыі дробаў.
78. Геаметрычныя фігуры (іх назвы ў беларускай і рускай мовах).
79. Беларускія назвы метрычных адзінак.
80. Венгерскі кубік Рубіка.
81. Арыфметычныя рэбусы.
82. “Фізікі” і “лірыкі”.
83. Крыж Еўфрасінні Полацкай – выдатны помнік старажытнага мастацтва.
84. Яўстах Тышкевіч – руплівец нашай старасветчыны.
85. Уладзіслаў Сыракомля – вяшчун славы і волі.
86. Светлай волі зычны звон: Алесь Гарун.

87. Прадвеснік Адраджэння: Францішак Багушэвіч.
88. Адам Міцкевіч – славуты паэт, вялікі сын нашага народа.
89. Язэп Драздовіч у гісторыі беларускага мастацтва.
90. Напалеон Орда і яго знакамітая серыя “Альбомы”.
91. Музыка ў камені: Нясвіжскі замак.
92. Марыя дэ Кастэлян – заснавальніца Нясвіжскага парку.
93. Мастацтва пэндзля і разца: жывапісныя палотны, фрэскі і скульптуры старажытнага Нясвіжа.
94. Слуцкія паясы.
95. Музеі г. Мінска.
96. Міхал Клеафас Агінскі – аўтар паланеза “Развітанне з Радзімай”.
97. Міхал Казімір Агінскі – гетман-кларнет.
98. Напалеон Орда і яго музычная спадчына.
99. Антоній Радзівіл – аўтар музыкі да оперы “Фауст”.
100. Нясвіжская Мельпамена: Францішка Уршуля Радзівіл (Вішнявецкая).
101. Радзівілы і тэатр.
102. Міхал Ельскі – скрыпач і кампазітар XIX ст.
103. Станіслаў Манюшка і яго музыка.
104. Рыгор Шырма і яго харавая капэла.
105. Загадка смерці Моцарта.
106. Музыкальныя школы на Беларусі ў XVI – XVIII стст.
107. З гісторыі беларускіх музычных інструментаў.
108. Славутыя музычныя калектывы Беларусі.
109. Музыка ў маім жыцці.
110. Язэп Ручкі – выдатны педагог, пісьменнік і рэлігійны дзеяч.
111. Казімір Нарбут – вядомы прадстаўнік педагагічнай думкі на Беларусі 60-х гг. XVIII ст.
112. Ян Амос Каменскі – педагог-гуманіст.
113. Зігмунд Фрэйд – заснавальнік псіхааналізу.
114. К.Д. Ушынскі – тэрэтык і рэфарматар педагогікі.
115. Развіццё педагагічнай думкі на Беларусі ў XVI–XVII стст.
116. Педагагічныя таварыствы на Беларусі ў XX ст.
117. Праблемы беларускага нацыянальнага выхавання.
118. Эмоцыі і эмацыянальны стан чалавека.
119. Здольнасці чалавека.
120. Почырк і характар.
121. Мова жэстаў.
122. Узаемаадносіны дзяцей і бацькоў.
123. Будзьце міласэрнымі!
124. Праблема “цяжкіх” падлеткаў.
125. Псіхалогія публічнага выступлення.
126. Інтэлект і яго развіццё.
127. Колер і яго ўздзеянне на псіхіку чалавека.
128. Асоба і калектыў: праблема лідэрства ў калектыве.
129. Тэмперамент і паводзіны чалавека.

ПЕРАЛІК СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ, ЯКІЯ ВЫКАРЫСТОЎВАЮЦА ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)”

Для атрымання аб’ектыўнай інфармацыі аб ўзроўні паспяховасці студэнтаў мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: апераджальны, бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Дыягностыка кампетэнцый па дысцыпліне можа мець розныя формы.

Вусны кантроль: фронтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках, вусныя паведамленні, вусны залік.

Пісьмовы кантроль: тэрміналагічныя дыктанты, пераклад тэкстаў па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую, рознаўзроўневыя кантрольныя заданні, у тым ліку не менш як дзве кантрольныя работы, пісьмовыя работы па аўдыторных (дамашніх) практыкаваннях, рэфераты, пісьмовы залік.

Тэставы кантроль: падбор кароткіх адказаў у адпаведнасці з заданнямі.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ ВЫВУЧЭННЯ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Тэматыка і планы аўдыторнай работы студэнтаў па вывучаным матэрыяле (планы паслядоўнага правядзення заняткаў) па наступнай схеме:

тэма;

план;

пытанні для калектыўнага абмеркавання;

заданні для самастойнай працы;

літаратура (асноўная, дадатковая).

Папрабаванні да вынікаў засваення дысцыпліны

Студэнт, які пачынае вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)”, абавязаны засвоіць матэрыял з сучаснай беларускай мовы, стылістыкі, лексікаграфіі.

Працэс вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” накіраваны на фарміраванне наступных кампетэнцый:

Агульнакультурныя кампетэнцыі:

- здольнасць ажыццяўляць і развіваць свой інтэлектуальны і агульнакультурны ўзровень;

- здольнасць самастойнага навучання новым метадам даследавання, змянення навуковага і навукова-вытворчага профіля сваёй прафесійнай дзейнасці;

- здольнасць самастойна набываць пры дапамозе інфармацыйных тэхналогій і выкарыстоўваць у працэсе практычнай дзейнасці новыя веды і ўменні, у тым ліку ў новых галінах ведаў, непасрэдна не звязаных са сферай дзейнасці;

- здольнасць спараджаць новыя ідэі, адаптоўвацца да новых сітуацый, пераацэньваць накоплены вопыт, аналізаваць свае магчымасці.

Прафесійныя кампетэнцыі ў навукова-даследчыцкай дзейнасці:

- здольнасць дэманстраваць веды сучаснай навуковай парадыгмы ў галіне філалогіі і дынамікі яе развіцця, сістэмы метадалагічных прынцыпаў і метадалагічных прыёмаў філалагічнага даследавання;

- здольнасць да самастойнага папаўнення, крытычнага аналізу і прымянення тэарэтычных і практычных ведаў у сферы філалогіі і іншых гуманітарных навук для ўласных навуковых даследаванняў.

**ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ
ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»**

10. Паняцце мовы. Мова і соцыум.
11. Функцыі мовы ў грамадстве.
12. Беларуская мова і іншыя славянскія мовы. Формы нацыянальнай мовы.
13. Гістарычныя этапы развіцця беларускай мовы. Старабеларуская мова 14–16 ст.
14. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі.
15. Беларуская мова 19 – пач. 20 ст.
16. Развіццё і функцыянаванне беларускай мовы ў 20 – пач. 21 ст.
17. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму.
18. Спецыяльная лексіка беларускай мовы. Тэрміны, прафесіяналізмы, наменклатура.
19. Паняцці “тэрмін”, “тэрміналогія”, “тэрміналагічная сістэма”.
20. Тэрміны –сінонімы, антонімы, амонімы.
21. Структурная характарыстыка тэрмінаў.
22. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў.
23. Тэрміны паводле паходжання.
24. Спосабы і сродкі ўтварэння тэрмінаў.
- 25.3 гісторыі беларускай тэрміналогіі. Віды слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі.
26. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя стыляў.
27. Навуковы стыль і яго падстылі. Жанравая разнастайнасць навуковых тэкстаў.
28. Моўныя асаблівасці навуковых тэкстаў.
29. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю. Падстылі афіцыйна-справавога стылю.
30. Віды афіцыйна-справавых тэкстаў. Правілы іх напісання і афармлення.
31. Моўныя асаблівасці афіцыйна-справавых тэкстаў.
32. Паняцце моўнай нормы. Сістэма норм беларускай мовы.
33. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння.
34. Акцэнталагічныя нормы. Акцэнталагічныя памылкі.
35. Словаўтваральныя нормы. Парушэнні словаўтваральных нормаў беларускай мовы (на прыкладзе тэрмінаў).
36. Арфаграфічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Змены і ўдакладненні ў беларускім правапісе.
37. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Асноўныя нормы ўжывання розных часцін мовы ў сферы спецыяльнай камунікацыі.
38. Сінтаксічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.
39. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
Сучасная беларуская літаратурная мова	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	няма	Лічыць праграму узгодненай з дысцыплінамі на стадыі яе падрыхтоўкі (праатакол № 12 ад 25.06.2021 г.).
Культура маўлення	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	няма	